

D • N

16/1 1950

Inför valen i England

Det brittiska arbetarpartiet ägde inte majoritet bland valmännen vid 1945 års val; systemet med majoritetsval gav partiet 393 mandat av 640, med 12 miljoner röster av 25. Medräknas andra socialistiska riktningar — oberoende arbetarpartiet och kommunisterna —, blir resultatet däremot en "arbetar-majoritet" på 66.000 röster. Dessa röst-siffror, liksom alla röst-siffror från engelska val, är emellertid inte uttömmande, ty intet parti ställer upp i alla valkretsar, och i en del kretsar förekommer alls ingen valstrid. År 1945 tävlade sålunda arbetarpartiet i 604 kretsar, de konservativa i 543 och de liberala blott i 307. I regel torde liberalerna då de inte ställde upp en egen kandidat ha röstat med arbetarpartiet.

Inför nyvalen i februari framträder en tendens att bedöma utsikterna såsom gynnsamma för de konservativa på grund av den intensiva reaktionen mot regeringens politik inom detta parti. Det är förklarligt att så sker; inom stora delar av högern råder en intensiv bitterhet, som sannolikt inte uppväges av en motsvarande entusiasm inom arbetarpartiet. Särskilt resenärer som talar huvudsakligen med välstående personer får ett intryck av att valen måste resultera i en omkastning av majoriteten. Dyliga bedömanden har emellertid ringa värde; en ursinnig högerman har inte flera röster än en tämligen likgiltig valman inom arbetarpartiet, och det är för övrigt lätt att överskatta oppositionens iver, eftersom belåtenheten inte tar sig så aggressiva uttryck som missnöjet.

En viss vägledning ger stickvalen. Arbetarpartiet har visserligen, mandatmässigt sett, haft utomordentliga framgångar vid dessa val. Inte mindre än 34 av partiets platser har blivit lediga och föremål för nyval sedan 1945, och man har lyckats behålla dem alla. Detta sammanhänger med att de platser som blivit lediga genom representantens död, frivilliga

avgång eller utnämning till ett ämbete i regel tillhört äldre och framstående partimän och följaktligen varit relativt säkra; i intet av dessa fall understeg majoriteten vid 1945 års val 12 procent, och oftast har den marginal av röster som man utan risk kunnat förlora varit vida större. Det väsentliga är emellertid att högern nästan genomgående gått starkt fram vid stickvalen, under de senaste tre åren i genomsnitt med över 7 procent. Liknande vinster vid de allmänna valen skulle ge högern ett klart flertal över arbetarpartiet och med all sannolikhet en väldig majoritet i underhuset.

Men stickvalens värde som opinionsmätare är begränsat. Nästan genomgående har de utmärkts av relativt lågt valdeltagande, vilket delvis kan förklaras av att arbetarpartiet med sin stora majoritet i dessa kretsar känt sig säkert om segern. För övrigt är det ett välkänt förhållande att ett lågt valdeltagande brukar gynna de mera konservativa riktningarna, eftersom röstningsfrekvensen stiger med levnadsstandarden och en låg generell frekvens nästan alltid innebär att de "lägre" socialgrupperna visat ringa intresse för valen. Vid de allmänna valen i februari kan valdeltagandet och därmed valresultatet bli ett helt annat.

Viktigare är utan varje tvivel opinionsundersökningarna. Dessa, som vid 1945 års val visade sig slå ganska rätt, har registrerat en nästan obruten uppgång för de konservativa i förhållande till arbetarpartiet. Utvecklingen belyses genom bredvidstående ur Economist hämtade diagram.

Dessa uppgifter utgör det starkaste skälet för tron på en konservativ framgång. Någon säker indikation ger de dock inte, alldeles bortsett från att alla Gallupsiffror måste vara i viss mån osäkra. Dels bör observeras att de konservativas frammarsch varit ojämförligt störst bland kvinnorna; enligt den senaste undersökningen

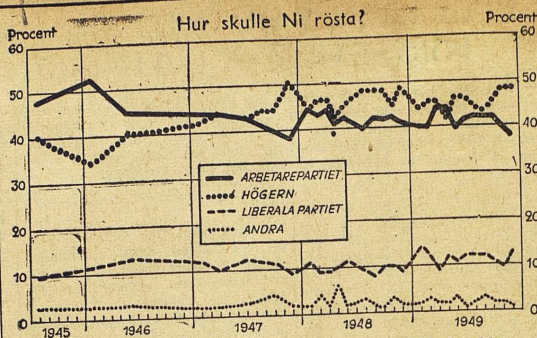


Diagram utvisande de engelska väljarnas inställning till de olika partierna vid skilda tidpunkter efter 1945 års val. Uppgifterna är baserade på engelska Gallupsinstitutets undersökningar.

ledde högern bland dessa med 14 procent, bland männen blott med 4 procent. Möjligt är emellertid att en stor del av de kvinnor som känner sig dragna till de konservativa på valdagen följer sina män i klass- och familjesolidaritets tecken. Dels är det tänkbart att de osäkra bland industriarbetarna i mycket hög grad påverkas av den ideologi om "klassens" sammanhållning som i England liksom på andra håll hör till socialdemokratiens stora tillgångar.

Ytterligare ett par punkter kan antecknas till förmån för de konservativa. Vid de senaste valen var valkretsindelningen till arbetarpartiets förmån, i det att de kretsar inom vilka detta parti segrade i genomsnitt hade 6.000 färre röstberättiga-

de än de kretsar i vilka de konservativa fick majoritet; nu är indelningen ändrad, och med detta kan följa en förlust för arbetarpartiet av flera tiotal platser. Vidare är det antagligt att de liberala som inte har någon egen kandidat att rösta på denna gång röstar på högern. Vikten av detta minskas dock av att liberalerna — omkring en sjundedel av väljarna enligt Gallup — detta år ämnar tävla i omkring 400 valkretsar.

Med ovissheten om valets utgång följer ingen anledning att tro på en osäker situation i det nyvalda parlamentet. En majoritet av några få procent bland väljarna kan som alltid enligt majoritetsvals-systemet väntas ge en överväldigande majoritet i underhuset.